

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.07.2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015, ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.3732.2015.1

Číslo: 122/2017

Právní věta: Rozhodl-li odvolací soud o odvolání účastníka podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž bylo účastníku doručeno písemné (elektronické) vyhotovení tohoto rozsudku, byla mu nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před odvolacím soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.07.2016

Spisová značka: 21 Cdo 3732/2015

Číslo rozhodnutí: 122

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Doručování, Žaloba pro zmatečnost

Předpisy: § 158 odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013
§ 229 odst. 3 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného změnil usnesení Vrchního soudu tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 13. 6. 2014, sp. zn. 51 Co 349/2013, se mění tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, sp. zn. 51 Co 349/2013, zrušuje.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 29. 3. 2013, č. j. 4 C 36/2013-33, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 1 650 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % ročně z částky 1 650 Kč od 5. 2. 2013 do zaplacení, zamítl žalobu co do 98 800 Kč s úrokem z prodlení 7,75 % ročně od 5. 2. 2013 do zaplacení a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že žalobkyně má vůči žalovanému jako provozovateli vozidla RZ: 2AE3772 právo na úhradu nákladů spojených s odtahem tohoto vozidla dne 23. 9. 2011 ve výši 1 300 Kč a parkovného za dny 23. 9. 2011 (150 Kč) a 24. 9. 2011 (200 Kč), nikoli však na úhradu parkovného za dobu od 25. 9. 2011 do 4. 2. 2013.

2. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 10. 2013, č. j. 51 Co 349/2013-55, potvrdil rozsudek obvodního soudu v „napadeném vyhovujícím výroku“ a ve výroku o náhradě nákladů řízení; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů

odvolacího řízení.

3. Žalovaný podal dne 9. 12. 2013 u Městského soudu v Praze žalobu pro zmatečnost z důvodu uvedeného v § 229 odst. 3 občanského soudního řádu, kterou se domáhal „zrušení rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, zrušení nebo doručení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. 3. 2013“, neboť mu nesprávným postupem soudu spočívajícím v „nedoručení (resp. doručení cizí osobě) rozsudku ze dne 29. 3. 2013, v předložení věci odvolacímu soudu před koncem odvolací lhůty, ve veškerých následných úkonech odvolacího řízení (ústní jednání, vydání napadeného rozsudku)“ byla odepřena možnost jednat před soudem po dobu odvolací lhůty, která nebyla naplněna, a po dobu „řádného odvolacího řízení, které se nekonalo“. Uvedl, že na otázku soudkyně obvodního soudu Mgr. J. S., zda má být doručen rozsudek jeho tehdejšímu zástupci P. H., odpověděl tento zástupce souhlasně a že soudkyně do protokolu o jednání uvedla, že „žalovaný vzal na vědomí, že dle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci P. H.“. Žalovaný předpokládal, že rozsudek bude doručen P. H., který byl jeho zástupcem pouze u jednání obvodního soudu dne 29. 3. 2013, v den jednání, avšak rozsudek byl doručen o několik dní později, kdy „adresát nebyl zástupcem žalovaného“. Namítal, že nebylo projednáno „celé odvolání (z hlediska času a kvality)“, které může být za trvání odvolací lhůty měněno. Zdůraznil, že jeho odvolání a „obhajoba“ v odvolacím řízení byly založeny pouze na ústním odůvodnění rozsudku při jednání a jednom přečtení rozsudku při nahlédnutí do spisového materiálu, ačkoliv měl mít právo na doručení písemného vyhotovení a seznámení se s ním nejméně po dobu patnácti dnů; navíc na nedoručení rozsudku upozornil v odvolání. Žalovaný má za to, že nesprávným postupem soudu „spočívajícím v absenci tvrzení a dokazování rozhodnutí o odtahu vozidla (a v akceptaci absence takového tvrzení ze strany žalobce)“ mu byla odňata možnost jednat před soudem tak, aby „uplatnil své právo k předmětné rozhodné skutečnosti se vyjádřit a návrhem důkazů ji zpochybnit“.

4. Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 6. 2014, č. j. 51 Co 349/2013-79, zamítl žalobu pro zmatečnost a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce (správně žalovaný), který se dne 29. 3. 2013 osobně zúčastnil jednání obvodního soudu, uvedl do protokolu, že se v řízení nechává zastupovat „obecným zmocněncem“ P. H., a předložil podepsanou plnou moc, kterou zmocnil P. H., aby ho jako obecný zmocněnec „zastoupil v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 4 C 36/2013 při jednání dne 29. 3. 2013“, že podle protokolu z tohoto jednání k dotazu soudu, zda bere na vědomí, že podle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci, žalovaný uvedl, že to „bere na vědomí“, že dne 24. 5. 2013 zástupce žalovaného vypověděl plnou moc a že žalovaný podal proti rozsudku soudu prvního stupně, který byl doručen zástupci žalobce (správně žalovaného) dne 10. 5. 2013 a který nebyl doručen žalovanému, dne 27. 5. 2013 odvolání. Dospěl k závěru, že i přesto, že ze spisu „jednoznačně“ vyplývá, že plná moc udělená žalovaným P. H. se týká jen jeho zastupování při jednání soudu prvního stupně dne 29. 3. 2013, lze prohlášení žalovaného, že „bere na vědomí doručení rozsudku svému zástupci“, vyložit tak, že se jedná o rozšíření již dříve udělené plné moci, a to jen pro „ustanovení zástupce pro doručení písemnosti“ ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 občanského soudního řádu, tedy jen pro určitý úkon, čemuž by nasvědčovalo i dodatečné vypovězení plné moci obecným zmocněncem až dne 24. 5. 2013. Kromě toho dovodil, že „případné porušení procesních předpisů“ soudem prvního stupně bylo napraveno tím, že se žalovaný zúčastnil odvolacího jednání, při kterém činil návrhy a vyjádření, a proto mu nebyla odňata možnost jednat před soudem. Dodal, že pokud by byla „věc vykládána tak, že rozsudek soudu prvního stupně nebyl žalovanému doručen“ a že spis byl předložen odvolacímu soudu před uplynutím odvolací lhůty, pak neměl odvolací soud o odvolání vůbec rozhodovat a měl věc vrátit soudu prvního stupně bez vyřízení s pokynem, aby byl rozsudek žalovanému řádně doručen; jestliže tak neučinil, nebylo řízení pravomocně skončeno, a žaloba pro zmatečnost je proto nepřijatelná. K námitce žalovaného, že v odvolacím řízení nebylo jeho odvolání projednáno celé „z hlediska času a kvality“, soud prvního stupně uvedl, že v rámci řízení o žalobě pro zmatečnost nelze přezkoumávat věcnou správnost napadených rozhodnutí, neboť nápravy

případných pochybení ve zjištění skutkového stavu nebo při právním posouzení věci se lze domáhat jen cestou dovolání.

5. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 8. 1. 2015, č. j. 4 Co 192/2014-108, potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že žalovaný nebyl zkrácen na svých právech, neboť procesní pochybení nalézacího soudu spočívající v nedoručení „meritorního rozhodnutí“ odstranil odvolací soud, který ve věci samé nařídil jednání, k němuž byl žalovaný řádně předvolán, kterého se osobně zúčastnil a při kterém mu odvolací soud umožnil činit procesní návrhy. V souvislosti s námitkou žalovaného, že „odvolací řízení“ vedené před Městským soudem v Praze pod sp. zn. 51 Co 349/2013 nebylo tímto soudem projednáno celé z hlediska „času a kvality“, se odvolací soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že v řízení o žalobě pro zmatečnost nelze přezkoumávat věcnou správnost napadených rozhodnutí a že touto žalobou se nelze domáhat nápravy případných pochybení ve zjištění skutkového stavu nebo při právním posouzení věci. Uvedl, že žalovaný byl s rozsahem zastupování svým zmocněncem v řízení před soudem prvního stupně srozuměn a že „ústní formou do soudního protokolu“ dne 29. 3. 2013 „rozšířil udělenou plnou moc k zastupování na celé prvostupňové řízení, tedy včetně doručení meritorního rozhodnutí“. Uzavřel, že postup žalovaného spočívající v podání vzájemného návrhu v průběhu odvolacího řízení (dne 23. 9. 2014) je v řízení o žalobě pro zmatečnost ustanovením § 235b odst. 2 občanského soudního řádu vyloučen.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že na začátku jednání před obvodním soudem udělil písemnou plnou moc obecnému zmocněnci, která se vztahovala pouze na jednání „v tento den“, že rozsudek obvodního soudu byl nesprávně doručen „bývalému zástupci“ a nebyl doručen žalovanému, a že proto nezačala běžet odvolací lhůta a rozsudek městského soudu byl „vyřčen před začátkem odvolací lhůty“. Má za to, že rozsudek nebyl doručen ani tak, jak „údajně dovolatel vzal na vědomí“, protože nebyl doručen zástupci; „vzetí na vědomí“ se netýkalo samotného adresáta doručení, ale doručení v souladu s plnou mocí. Sousední „zástupce P. H.“ je časově omezeno na den, kdy byl „P. H.“ zástupcem, takže doručení tomuto zástupci by znamenalo doručení v den jednání, přičemž soudy vyložily toto „sousední“ bez ohledu na čas a procesní postavení. Zdůraznil, že plnou moc udělenou obecnému zmocněnci „výslovně nikterak nerozšířil“ a že „vzetí něčeho na vědomí“ není udělení či rozšíření plné moci“. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že nedoručení „prvoinstančního rozsudku“ je napraveno nařízením odvolacího jednání, neboť žalovaný, který není povinen „zajistit si písemnou verzi“ rozhodnutí, o jehož doručení se soud ani nepokusil, byl zkrácen v možnosti formulovat odvolací důvody na základě písemného vyhotovení rozsudku. Za správný dovolatel nepovažuje ani názor odvolacího soudu o nepřípustnosti vzájemného návrhu ze dne 23. 9. 2014, neboť má za to, že „nereflektuje § 97 o. s. ř.“; vzájemný návrh může být vyloučen k samostatnému řízení a vztahuje se na něj přiměřeně ustanovení o návrhu na zahájení řízení. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud změnil (popřípadě zrušil) usnesení odvolacího soudu i usnesení soudu prvního stupně tak, že se „zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2013, č. j. 51 Co 349/2013-55, jakož i (nedoručený) rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 29. 3. 2013, č. j. 4 C 36/2013-33“.

7. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání žalovaného odmítl jako nepřípustné, neboť důvody dovolání „nezakládají oprávněnost dovolání podle ustanovení § 237 ve spojení s ustanovením § 241a občanského soudního řádu“.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), neboť řízení ve věci žaloby pro zmatečnost bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. V projednávané věci závisí napadené rozhodnutí odvolacího soudu na vyřešení otázky procesního práva, zda byla účastníku řízení odňata možnost jednat před soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř., jestliže mu nebylo doručeno písemné vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně. Protože tato právní otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, je dovolání proti usnesení odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

12. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

13. Žaloba pro zmatečnost představuje mimořádný opravný prostředek, který slouží k tomu, aby mohla být zrušena pravomocná rozhodnutí soudu, která trpí takovými vadami, jež představují porušení základních principů ovládajících řízení před soudem, popřípadě je takovými vadami postiženo řízení, které vydání rozhodnutí předcházelo (zmatečností), jestliže je nejen v zájmu účastníků, ale i ve veřejném zájmu, aby taková pravomocná rozhodnutí byla odklizená, bez ohledu na to, zda jsou nebo nejsou věcně správná.

14. Podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout též pravomocný rozsudek odvolacího soudu nebo jeho pravomocné usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, jestliže mu byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Totéž platí, jde-li o pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst. 2 o. s. ř.

15. Odnětím možnosti jednat před soudem (zmatečností) ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. se podle ustálené judikatury rozumí takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává, například právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhnout důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům apod. (srov. např. usnesení býv. Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. [2 Cdo 19/92](#), které bylo uveřejněno pod č. 25/1993 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1420/96, uveřejněné pod č. 1 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997). O zmatečnost ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. jde přitom jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z

hlediska zachování postupu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení, a nikoli při vlastním rozhodování soudu. Výklad podávaný soudní praxí je jednotný i v tom, že není rozhodné, zda účastníku řízení byla odňata možnost jednat před soudem v odvolacím řízení, nebo v řízení před soudem prvního stupně; uvedená zmatečnost je dána i tehdy, jestliže odvolací soud pochybení soudu prvního stupně, které ji zakládá, přehlédl a – ač tak mohl učinit – nevyvodil z něj důsledky (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1635/97, uveřejněné pod č. 16 v časopise Soudní judikatura, ročník 1998). Zmatečnost podle ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. ovšem není dána, jestliže možnost učinit procesní úkony, kterou účastníku nesprávným postupem odňal soud prvního stupně, mu byla poskytnuta v odvolacím řízení (srov. též právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 5. 1998, sp. zn. 3 Cdon 610/96, které bylo uveřejněno pod č. 123 v časopise Soudní judikatura, ročník 1998, nebo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. [32 Cdo 56/99](#), uveřejněném pod č. 53/2001 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek).

16. Podle ustanovení § 158 odst. 2 o. s. ř. stejnopis rozsudku vyhotoveného v listinné podobě a rozsudek vyhotovený v elektronické podobě se doručuje účastníkům, popřípadě jejich zástupcům do vlastních rukou.

17. Účelem doručení písemného (elektronického) vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně účastníkům (jejich zástupcům) do vlastních rukou je umožnit jim, aby se seznámili nejen s výrokem rozsudku, ale též s jeho odůvodněním, ve kterém soud zejména stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce (srov. § 157 odst. 2 o. s. ř.). Znalost všech závěrů a úvah soudu prvního stupně obsažených v odůvodnění jeho rozsudku poskytuje účastníkům možnost zvážit, zda proti rozsudku podají odvolání (je-li přípustné), a – rozhodnou-li se tak učinit – náležitě formulovat odvolací důvody. Není-li jim tato možnost dána, nemohou účastníci svého práva na odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně, které jim zákon přiznává, náležitě využít, a věc proto nemůže být k odvolání účastníka – bylo-li i za těchto okolností podáno – odvolacím soudem řádně (v souladu se zákonem) projednána.

18. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že rozhodl-li odvolací soud o odvolání účastníka podaném proti rozsudku soudu prvního stupně, aniž bylo účastníku doručeno písemné (elektronické) vyhotovení tohoto rozsudku, byla mu nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před odvolacím soudem ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.

19. V projednávané věci žalovaný – jak vyplývá z obsahu spisu – udělil dne 29. 3. 2013 P. H. plnou moc, aby ho „jako obecný zmocněnec zastoupil v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 4 C 36/2013, při jednání dne 29. 3. 2013“, tedy tzv. prostou plnou moc (srov. § 28 odst. 1 o. s. ř.), která byla omezena na zastupování žalovaného u jednání obvodního soudu konaného dne 29. 3. 2013. Vzhledem k tomu, že plná moc výslovně neopravňovala P. H. k tomu, aby mu bylo doručeno písemné vyhotovení rozsudku vyhlášeného u jednání obvodního soudu konaného dne 29. 3. 2013, a že takové oprávnění P. H. nelze dovozovat jen z toho, že žalovaný vzal po vyhlášení rozsudku „na vědomí“ (nesprávný) názor obvodního soudu, že „dle plné moci by měl být rozsudek doručován jeho zástupci“, měla být tato písemnost doručena pouze žalovanému (srov. § 50b odst. 3 o. s. ř.). Rozhodli-li městský soud o odvolání žalovaného podaném proti rozsudku obvodního soudu, aniž bylo žalovanému doručeno písemné vyhotovení tohoto rozsudku, byla žalovanému – jak vyplývá z výše uvedeného – nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před městským soudem jako soudem odvolacím ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. Tím, že městský soud nařídil k projednání odvolání jednání, jehož se žalovaný zúčastnil, k odstranění uvedeného pochybení nedošlo, neboť z povahy věci plyne, že náprava zde mohla být zjednána jen řádným doručením písemného vyhotovení rozsudku obvodního soudu žalovanému spolu s poskytnutím přiměřené lhůty k

případnému doplnění či změně odvolacích důvodů (srov. § 205 odst. 3 o. s. ř.).

20. Protože odvolací soud [který důvodně nepřihlížel k podání žalovaného nazvanému „Vzájemný návrh“ a doručenému soudu prvního stupně dne 23. 9. 2014, neboť ustanovení § 97 o. s. ř. pro řízení o žalobě pro zmatečnost neplatí (srov. § 235b odst. 2 o. s. ř.)] rozhodl o žalobě pro zmatečnost - jak vyplývá z výše uvedeného - nesprávně, a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud usnesení vrchního soudu podle ustanovení § 243d písm. b) o. s. ř. změnil tak, že rozsudek městského soudu napadený žalobou pro zmatečnost zrušil (§ 235e odst. 2 věta první o. s. ř.).